

SAMMANFATTNING AV RISK- BEDÖMNINGEN AV PENNING- AUTOMATER ENLIGT LAGEN OM PENNINGTVÄTT

1. SISÄLLYS

1. ALLMÄNT	3
2. PENNINGAUTOMATER	4

1. ALLMÄNT

Penningautomater utanför kasinon, dvs. på spelplatser och i särskilda spelsalar omfattas sedan början av 2022 av tillämpningsområdet för lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017, nedan lagen om penningtvätt).¹ Denna bilaga till tillsynsmyndighetens riskbedömning kompletterar enligt lagen om penningtvätt den övervakarspecifika sammanfattningen av riskbedömning som publicerades 29 januari 2021. Denna bilaga till riskbedömningen genomfördes mellan november 2021 och februari 2022 och sakkunniga inom Polisstyrelsens övervakning av penningspelsverksamhet vid lotteriförvaltningen deltog i riskbedömningsarbetet. Denna bilaga till riskbedömningen ska granskas tillsammans med det allmänna avsnittet i den övervakarspecifika riskbedömningen som publicerades 2021.²

Denna offentliga sammanfattning handlar om de mest betydande riskerna för penningtvätt med penningautomater. Den baserar sig på en riskbedömning av Polisstyrelsens lotteriförvaltning. Bedömningen av riskernas betydelse och de största riskerna som behandlas i denna sammanfattning baserar sig på en riskanalys av sakkunniga och dessutom i tillämpliga delar på EU:s övernationella riskbedömning och nationella riskbedömningar av penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet med sammanställningen av de största riskerna är att den myndighet som övervakar anordnandet av penningspel vill lyfta fram synpunkter på olika risksituationer i anslutning till penningautomater. Sammanfattningen tar dock inte ställning till eventuella riskhanteringsmetoder som i dag används i penningspelsverksamheten eller åtgärder som vidtagits eller inte vidtagits i den för att förhindra och avslöja missbruk eller brott.

Syftet är att beskriva faktorer och situationer som kan utgöra en risk för penningtvätt av brottsligt förvärvade medel genom penningspel. Målet med riskbedömningen är att skydda penningspelare mot missbruk och för sin del förhindra att olagligt förvärvade medel används i penningspel. Denna riskbedömning granskar risker som riktas mot penningautomater främst ur perspektivet risker för penningtvätt, eftersom risken för finansiering av terrorism i anslutning till penningautomater inte heller i Europeiska unionens övernationella riskbedömning (Supra National Risk Assessment 2019) anses vara betydande.³

-
- 1 RP 213/2018 rd, s. 1. Ändringen av tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt riktas mot penningautomater som används utanför ett kasino, om spelandet sker identifierat på det sätt som avses i lotterilagen.
 - 2 Den metodologi som beskrivs i den allmänna delen har använts i bilagan till riskbedömningen. Det allmänna avsnittet i den övervakarspecifika riskbedömningen enligt lagen om penningtvätt 2021, s. 14–17.
 - 3 SNRA bilaga 2019, s. 207–209.

2. PENNINGAUTOMATER

Enligt 3 § 2 mom. 4 punkten i lotterilagen (1047/2001) avses med penningautomat en spelautomat eller spelanordning som kan ge spelaren vinst i form av pengar. När risker som hänför sig till penningautomater granskas ska även automaternas placering beaktas. Penningautomater kan placeras i särskilda spelsalar och på spelplatser. En särskild spelsal är en lokal som uteslutande eller huvudsakligen reserverats för spelande av penningspel. Med spelplats avses ett annat försäljningsställe för penningspel än en särskild spelsal eller ett kasino. Spelplatser är exempelvis lokaler i mataffärer, servicestationer eller kiosker där penningautomater har placerats. Penningautomater på en spelplats kallas ofta även för decentraliserade penningautomater.⁴ Dessutom ska i bedömningen utöver placeringen av penningautomaten även beaktas om penningautomaten är tillverkad utomlands (spelmaskin).

Tidigare bedömdes penningautomater som fenomen med rätt låg risk ur ett penningtvättsperspektiv och delvis därför har tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt inte tidigare utsträckts till att gälla penningautomater.⁵ Även om insatserna och vinsterna är relativt små, möjliggör penningautomater snabba och upprepade händelser där kontanta medel ofta används.⁶ Om tillsynen av penningautomater sker endast i efterhand har detta en riskhöjande betydelse. Risken ökar också om det vid identifiering och kontrollering identiteten samt under spelet inte finns utbildad personal i omedelbar närhet. I Polisstyrelsens lotteriförvaltnings riskbedömning av 2021 uppskattas att redan användningen av kontanta medel ökar risken betydligt för penningtvätt på spelplatserna.⁷ Särskilda spelsalar skiljer sig från spelplatser på den punkten att de uteslutande eller huvudsakligen är avsedda för penningspelande (lotterilag 1 kap. 4 § 6 punkten). Om personalen i dem hör till speloperatören och operatören även har lokalerna i sin besittning, kan detta minska riskerna.⁸

I EU:s övernationella riskbedömning 2019 konstateras att penningautomater inte verkar vara ett lockande alternativ vid penningtvätt eftersom automaterna fungerar slumpmässigt, insatserna och vinsterna är små och tvätt av större belopp kräver tid och besvär.⁹ Enligt riskbedömningen kan penningautomater i mycket begränsade situationer bli en plattform för penningtvätt. I bedömningen betonades dessutom särskilt vikten av en tillräcklig identifiering av spelaren och kontrollering av identiteten. Bland annat följande faktorer kan öka risken för penningtvätt i penningautomater: eventuella brister/otillräcklighet i identifiering av kunden och kontrollering av identiteten, egenskaper hos penningautomater som gör att nya betalningsmetoder kan införas samt penningautomaternas placering. I bedömningen noterades också att kontaktlös betalning med bankkort samt användningen av biljetter utgör en betydande risk ur ett penningtvättsperspektiv. Utvecklingen av penningautomater kan leda till ändrade egenskaper i dem och även påverka risken för penningtvätt. När det gäller nya egenskaper betonas särskilt uppmärksamhet och övervägande, eftersom nya egenskaper kan öka risken för penningtvätt.

För att minska riskerna går det bland annat att utveckla effektivare identifierings-/verifieringsmetoder och dessutom är de ökade begränsningarna för hur mycket spelaren kan satsa ett effektivt sätt att förebygga risken för penningtvätt. Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns en risk för penningtvätt i penningautomater, men riskerna kan kontrolleras.

4 RP 213/2018 rd, s. 4–5.

5 RP 228/2016 rd, s. 93.

6 SNRA bilaga 2019, s. 208–209.

7 Sammandrag av den övervakarspecifika riskbedömningen enligt lagen om penningtvätt 2021, s. 6.

8 Sammandrag av den övervakarspecifika riskbedömningen enligt lagen om penningtvätt 2021, s. 8.

9 SNRA bilaga 2019, s. 207.

Källor:

RP 228/2016 rd, Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, till lag om centralen för utredning av penningtvätt samt till vissa lagar som har samband med dem

RP 213/2018 rd, Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lotterilagen och 1 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

Lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism 444/2017

Det allmänna avsnittet i den övervakarspecifika riskbedömningen enligt lagen om penningtvätt 2021

Sammandrag av den övervakarspecifika riskbedömningen enligt lagen om penningtvätt 2021

Commission staff working document accompanying the document "Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities", SWD(2019) 650 final. (I noten används förkortningen SNRA bilaga 2019).